

Mid-Year Report 2019-20

DIKSHA outreach

Student Learning Development

30th November | Pune

TABLE OF CONTENTS

List of abbreviations	2
Executive Summary	3
Introduction	4
Past Six months	5
Training of ITSAs	5
BRP school visits	6
Objective	6
Flow of work	6
Training of BRPs	6
School visits by BRPs	7
Shikshan Parishads	8
Objective	8
DIKSHA Yatras	9
Objective:	9
Process flow of the yatra	9
Districts visited:	10
People	10
Partnerships	10
Media Coverage	12
Looking Ahead	13

List of abbreviations

Acronym	Expansion
LFE	Leadership For Equity
MSCERT	Maharashtra State Council of Education Research and Training
DIKSHA	Digital Infrastructure for Knowledge Sharing
JP	Jnana Prabodhini
AY	Academic Year
Balbharati	Maharashtra State Bureau of Textbook Production & Curriculum Research
BRP	Block Resource Person
ITSA	Information Technology Subject Assistants
dept	Department

Introduction

DIKSHA was launched in Maharashtra on 2nd July 2018. Since then we have tried a number of outreach initiatives in collaboration with the Maharashtra State Council of Education Research and Training (MSCERT) for driving adoption of DIKSHA in the state. These initiatives helped to increase awareness about DIKSHA amongst teachers and students. At the end of academic year 2018-19, we narrowed down on three initiatives that were effective for outreach of DIKSHA. These initiatives are

- Block Resource Person's (BRPs) school visits to train teachers and students
- Shikshan Parishads as a platform to drive awareness and adoption of DIKSHA
- DIKSHA yatras to get feedback from teachers and students

At the start of this academic year, June 2019, we decided on strengthening the above mentioned outreach initiatives. The approach to outreach however, shifted from creating awareness about what is DIKSHA, how to use it to what are the use cases of DIKSHA, how to use the content in and out of the classroom. We were seeing a stark increase in the number of students accessing content on DIKSHA. We realised from being a National Teachers Platform, DIKSHA is shifting to be more of a student centric platform due to the QR codes printed in the textbook. Hence, our communication about DIKSHA was not limited to just teachers using it but how it is beneficial to students for learning. Till last year, MSCERT and ITSAs were the key stakeholders for driving all outreach initiatives. This year, we have also involved the District Institute of Education Training (DIET) and BRPs in outreach of DIKSHA. This has helped us to widen our network of operation closer to the schools, teachers and students.

In this report, we attempt to provide details and learnings about the outreach initiatives undertaken by LFE team in the past six months. We have seen good progress in some while some initiatives are still evolving. A brief snapshot of outreach timeline is as follows:

Past Six months

In this section, we have detailed out the outreach initiatives undertaken in the past six months. The section is divided into subsections with each one deep diving into one outreach initiative. Following are the subsections

- Training of ITSAs
- BRP school visits
- DIKSHA in Shikshan Parishads
- DIKSHA Yatra
- Media coverage

Training of ITSAs

A one day orientation of all ITSAs was scheduled by MSCERT to discuss the plan for outreach of DIKSHA for the entire year. A total of 59 ITSAs were present for the orientation. During the day long orientation, apart from discussing the plan for BRP school visits, DIKSHA session in Shikshan parishads we brainstormed on other initiatives that could be undertaken at district level to drive adoption of DIKSHA. Two notable initiatives were “Palak Katta” (Parents meeting) and celebrating “DIKSHA day” in schools. Palak Katta was an initiative targeted towards coaching parents on how to use DIKSHA for revising their kid’s learning from school. It was suggested and later implemented by Nandurbar district. DIKSHA day initiative was undertaken by Gondia district where every Tuesday in all Zilla Parishad schools was observed as DIKSHA day. On this day, teachers and students used DIKSHA during school hours for any one subject to learn/revise/practice a topic from their textbook.

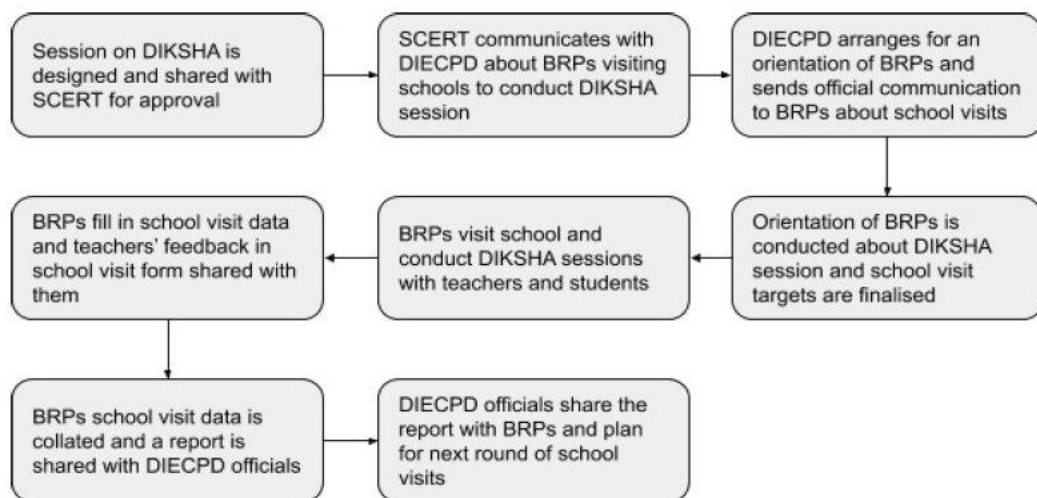
HoD of IT department, MSCERT and LFE team member orienting ITSAs about DIKSHA outreach plan

BRP school visits

Objective

1. To help teachers increase their awareness and capacity to use DIKSHA for teaching in classrooms
2. Help dedicated teachers run initiatives in school to increase use of DIKSHA by the teachers and the students
3. Understand the opinion of the students about their experience of learning and using DIKSHA

Flow of work

Training of BRPs

In order to ensure that BRPs are visiting schools as per the plan, an hour long session was designed by our team for their orientation. This was shared with all districts to conduct trainings of BRPs. 16 districts conducted the training of their BRPs based on the session plan shared by our team. 3 districts improvised on the session plan shared with them and conducted day long orientation of their BRPs. LFE team also conducted orientation of BRPs in Nashik and Pune.

The session designed for the orientation of BRPs had following key components:

- A brief background of DIKSHA
- Updates in DIKSHA from last year
- Demo and practice of using DIKSHA
- Rationale behind doing school visits and coaching teachers on using DIKSHA
- Steps for orientation of teachers
- School visit form to be filled out after every visit

Training of 80 BRPs conducted by LFE team member in Nashik

School visits by BRPs

As per the school visit plan, each BRP was given a target of visiting at least 3 schools per week to conduct orientation of DIKSHA. The idea was also to nominate a DIKSHA champion teacher from each school who would further train the students on using DIKSHA. We could monitor the school visits conducted by BRPs through a school visit form shared with them during orientation.

Sr. No	District Name	Number teachers trained	Number of students trained
1	Latur	586	3894
2	Nashik	518	4016
3	Chandrapur	145	1194
4	Palghar	128	652
5	Wardha	118	1181
6	Bhandara	115	526

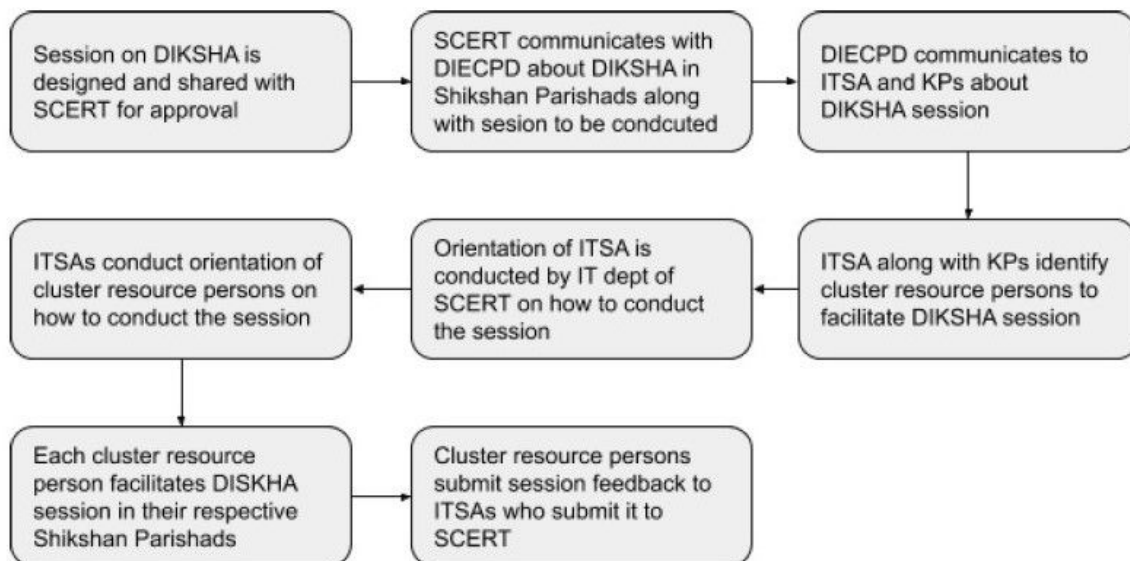
7	Hingoli	87	783
8	Buldhana	84	387
9	Ahmednagar	6	39
10	Nanded	4	46
11	Dhule	4	0
12	Nagpur	3	42
13	Pune	2	10
	TOTAL	1800	12770

Shikshan Parishads

Objective

The Shikshan Parishad is a way for us to reach-out to all the teachers periodically to help them with adopting DIKSHA in their daily classrooms. The periodic progression will help in seeing how we can eventually lead to teaching with technology in the classrooms on a regular basis.

Flow of work

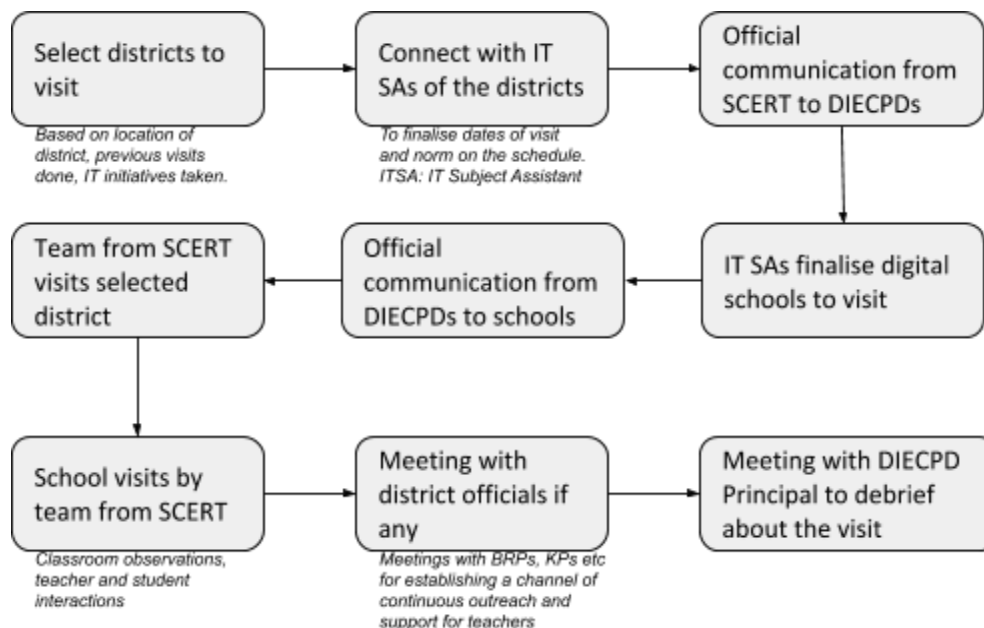
DIKSHA Yatras

DIKSHA Yatra is an outreach initiative aimed at driving usage and adoption of DIKSHA for enhancing teaching learning practices of teachers across Maharashtra. Through DIKSHA Yatra, a team of government officials along with members of LFE visited selected districts to interact directly with teachers and government officials of that district. These interactions are mainly targeted towards creating awareness, conducting orientation sessions with teachers about DIKSHA and collecting feedback. Interaction with officials are aimed towards discussing initiatives that could be taken up in the district to reach out to more teachers.

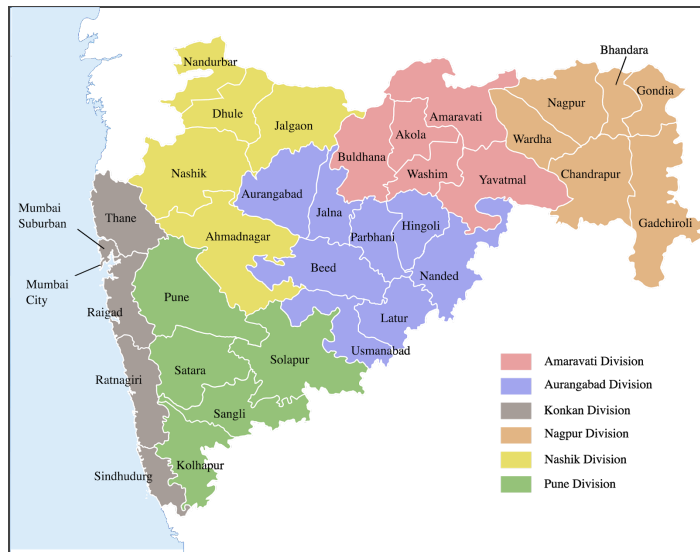
Objective

- To drive adoption of DIKSHA by visiting schools and conducting orientation of teachers/students.
- To get feedback from teachers, regarding the usefulness of DIKSHA, improvements required, difficulties faced while using the app
- To interact with DIECPD Principal, Education officers, Block education officers, Kendra Pramukhs, and discuss the following topics
 - Initiatives that can be started in their district for DIKSHA
 - Ground realities of Digital Schools
 - What are the difficulties faced while making digital content available to teachers. How to resolve these problems and establish a sustainable structure in place.

Process flow of the yatra

Districts visited

Osmanabad

3 blocks

8 schools

Nashik

3 blocks

9 schools

People

Garad Sir

Rajesh Bankar, IT HoD, DIET Pune - Trainings of all BRPs of Pune, DIKSHA sessions in Shikshan Parishads

Partnerships

Partners	Contribution
	Funding and strategic partner
	LFE trained 240 “vachan paris” from doorstep who will further work with students of grade 1 to 4 for improving their reading skills using DIKSHA
	Trained nearly 750 secondary teachers on how to use DIKSHA in Osmanabad and Pune

Media Coverage

प्रभावी अध्यापनासाठी दीक्षा ॲप !

प्रगत शैक्षणिक महाराष्ट्र अंतर्गत महाराष्ट्रात शैक्षणिक गुणवत्तावाढीसाठी प्रत्येक शिक्षकाने आपल्या अध्यापनात नवनवीन उपक्रमांची जोड दिली आहे. यासाठी शिक्षकांच्या व विद्यार्थी आंतरक्रियांच्या माध्यमातून अध्ययन-अध्यापन प्रभावी होत आहे. परंतु, यालाच आपण तंत्रज्ञानाची जोड दिली तर अधिक आनंददायी व रुचकर होईल याची नक्कीच खात्री आहे. दीक्षा ॲप हे असेच एक ॲप्लिकेशन आहे.

- दीपाली सबसगी, बारो, जि. सोलापूर

देशभरातील हजारो शिक्षकांनी आपले कौशल्य पणाला लावून दीक्षा ॲप हे ॲप्लिकेशन वैविध्यपूर्ण बनवले आहे. हे ॲप्लिकेशन प्ले स्टोअरला सहज उपलब्ध होऊ शकते. यामध्ये निवडक तंत्रज्ञान शिक्षकांनी आपल्यातील अध्यापनाचे कौशल्य व्हिडिओज पोस्टाईट व पोस्टीटीव्हा स्वरूपात अपलोड केले आहे. DIKSHA (Digital Infrastructure for Knowledge Sharing) या ॲपमध्ये पहिली ते दहावी इयत्तांच्या सर्व विषयांच्या अभ्यासक्रमातील प्रत्येक घटकचे व्हिडिओ तयार केलेले आहेत. पहिली ते दहावीतील सर्व ६०४ पुस्तकांमध्ये १३६०० QR code आलेले आहेत ते या ॲपद्वारे स्कॅन करता येतात. यामध्ये मराठी, उर्दू, इंग्रजी, हिंदी, सिंधी, गुजराती, तेलुगू, कन्नड या आठ माध्यमातील ई-साहित्य उपलब्ध आहे. याचा desktop view ही आपणास <http://diksha.gov.in/explore> या साइटवर पाहता येईल.

या ॲप्लिकेशनचा वापर आपण मोबाइलवर कसा करायचा हे पाहूया. सर्वप्रथम प्ले स्टोअरवर जाऊन Diksha ॲप डाऊन केल्यास ॲप्लिकेशन ओपन होईल. यामध्ये सर्व प्रथम भाषा निवडा नंतर Student / teacher यापैकी एका पर्याय निवडावा. नंतर continue करून board निवडावे medium निवडावे class निवडावा. तेव्हा तुम्हास होम पेज ओपन होईल तिथे scan पर्यायावर टप केल्यास मोबाइल कॅमेरा ओपन होईल. तो पाठ्यपुस्तकातील QR code वर धरल्यास त्या घटकाशी संबंधित व्हिडिओ ओपन होतील. तसेच जर आपणास इतर विषयांचे ई-साहित्य हवे असल्यास सर्वप्रथम त्या घटकाचे नाव लिहावे तो व्हिडिओ प्ले झाल्यास डाऊनलोड करावा येतो. त्यासाठी डाऊनलोड हा पर्याय उपलब्ध आहे. परंतु तो मॅगरीट न save होता तिथे सेव्ह होतो. हे ॲप सध्या ऑनलाईन असून ते लवकरच ऑफलाईन सर्व्हास उपलब्ध होणार आहे. अशा पद्धतीने दीक्षा प्लॅटफॉर्मद्वारे पुस्तकातील क्वेअर कोडच्या मदतीने आपणास अध्ययन अध्यापन अधिक प्रभावी करता येईल हे नक्की!

लोकमत

डिजिटल शाळांमध्ये ' दीक्षा उपक्रम'

दर मंगळवारी राबविणार । २७ ऑगस्टपासून जिल्ह्यात शुभारंभ

लोकमत न्यूज नेटवर्क

मोदीया : जिल्हा १०० टक्के डिजिटल असून त्या अनुषंगाने डिजिटल साधनांचा वापर विद्यार्थ्यांच्या अध्ययन व अध्यापनात याचा वा हेतूने 'दीक्षा' दिवस उपक्रम' जिल्ह्यात राबविण्यात येत आहे.

सन २०१७-१८ पासून महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक दिवस व प्र.प.पुणे(विद्या प्रविकसण) यांनी महाराष्ट्र राज्याच्या अभासक्रमावर आधारीत राज्यातील तंत्रज्ञेरी शिक्षकांच्या मदतीने इयत्ता पहिली ते दहावीच्या प्रत्येक विषयांच्या पाठ्य घटकावर ई-साहित्य तयार केले आहे. ते दीक्षा ॲप व दीक्षा वेबसाईटच्या माध्यमातून शिक्षक व विद्यार्थ्यांकरिता उपलब्ध करून दिले आहे.

या ॲप अध्यापनात डिजिटल साधनांचा नियोजनपूर्वक व प्रभावीपणे उपयोग केला गेला तर विद्यार्थ्यांची अध्ययन निष्पत्ती प्रगल्भतात मदत होते. याकरिता जिल्ह्यातील सर्व शिक्षकांच्या ऑईडी मोबाईलमध्ये दीक्षा ॲप

भाषा, गणित, विज्ञान सामाजिक शास्त्रावर भर

मुख्याध्यापकांनी दीक्षा ॲपचा वापर करून शिक्षक अध्ययन करीत आहेत त्यांचे फोटो जपून ठेवायचे आहे, किती शिक्षकांनी दीक्षा ॲपचा कोणत्या विषयाकरिता व घटकाकरिता वापर केला, येणऱ्या अठराव्या व दीक्षा ॲपमध्ये काढावयाच्या सुधारणा याचा अहवाल गटशिक्षणाधिकार्यांना सादर करावयाचा आहे. २७ ऑगस्ट पासून दर मंगळवारी ५ वी तसिकेला निघवित सुट असली. परीक्षेकरिता अधिकारी जर या दिवशी भेटीवर असतील तर ही तसिकेला येथे शासिका यांच्याकडून घ्याव्यात. गटनेतृसम कितीही वेळ दीक्षा ॲपचा वापर करून प्रश्नांचा नेहा, गणित, विज्ञान व सामाजिक शास्त्र या विषयांचे मुलांना अध्ययन अनुभव देण्यावर भर द्यावा असा सूचना आहेत.

अशा दिल्या मार्गदर्शन सूचना

२७ ऑगस्ट पूर्वी केव्हाही सर्व शिक्षकांच्या मोबाईलमध्ये दीक्षा ॲप इंस्टॉल करून त्यांना ते वापरण्याचे ठरवावे याची केंद्रप्रमुख, शाखाध्यक्ष, वी.आर.जी. सी.भा.सी. सदस्य, तंत्रज्ञेरी शिक्षकांच्या खात्री करावयाची आहे. ज्या शाळांमध्ये इंटरनेट सुविधा उपलब्ध नाही अशा शाळांतील शिक्षकांनी इंटरनेट सुविधा असणाऱ्या क्षेत्रात २७ ऑगस्ट पूर्वी प्लेअर मधून दीक्षा ॲप इंस्टॉल करून घ्यायचे आहे. निवृत्तित विषय व पाठ्यघटक शिक्षकांवर आहेत ते घटक ऑनलाईन डाऊनलोड करायचे आहेत. ज्या शाळांमध्ये प्रोजेक्टर, एलईडी-एलसीडी टीव्ही, संगणक इंटरनेटसह आहेत अशा शाळांनी मोठ्या स्क्रीनवर दीक्षा ॲप मधील घटक दाखवण्याची व्यवस्था करावयाची आहे.

वापरण्यासाठी आज दीक्षा उपक्रम सुरू करण्यात आला आहे. २७ ऑगस्टपासून दीक्षा दिवस म्हणून आपल्या जिल्ह्यात हा उपक्रम सुरू करण्यात येत आहे. प्रत्येक मंगळवारी ५ वी तसिका जिल्ह्यातील सर्व व्यवस्थापनांच्या शाळांतील (सोपीयर्स) चोडीच्या शाळा आयपीएसई चोडीच्या शाळा

याद्वारे शिक्षकांनी आपल्या वर्गात निवृत्तित तसिकेत दीक्षा ॲप मधील ई-साहित्याच्या मदतीने वर्ग अध्ययन करून दीक्षा दिवस सारांश करायचा आहे. त्याचवेळी जिल्ह्यातील वरिष्ठ अधिकारी 'द्वय मिट्टी'च्या माध्यमातून मुख्याध्यापक, शिक्षक व विद्यार्थ्यांशी संवाद साधणार आहेत.

दीक्षा चॅम्पियन म्हणून महाराष्ट्राचा गौरव तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने अध्यापनासाठी दीक्षा ॲपची निर्मिती

पुणे : प्रतिनिधी

देशात तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून शिक्षण देण्याकडे कल वाढत आहे. यामध्ये विविध राबवण्यांनी मोठ्या प्रमाणावर आधारित पद्धती आहे. तंत्रज्ञानाचा वापर करून शिक्षण देणामध्ये महाराष्ट्र, उत्तर प्रदेश, आंध्र प्रदेश, तामिळनाडू या चार राबवण्यांनी उत्तम काम केले आहे. त्यामुळे केंद्र सरकारकडून या चारही राबवण्यांना सन्मान करण्यात आला आहे. यामध्ये महाराष्ट्राचा देखील 'दीक्षा चॅम्पियन' म्हणून गौरव करण्यात आला आहे.

'दीक्षा ॲप'साठी देशभरातून उत्तम योगदान दिल्याबद्दल बंधनानुसार दि. ४ सप्टेंबर रोजी मनुष्यवळ विकास मंत्रालयाचे मंत्री रमेश पोद्दारियाल 'निरंक' व राबवण्यांनी संजय धोत्रे यांच्या हस्ते महाराष्ट्रास सन्मानित करण्यात आले. राबवण्याच्या वतीने महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद अर्थात विद्या प्राधिकरणाच्या आय. टी. व प्रसामाध्यम विभागाचे उपसंचालक विकास गरड यांनी हा सन्मान स्वीकारला. हा सन्मान याच्या अर्थाने राबवण्यातील हजारो तंत्रज्ञेरी शिक्षकांचा, शालेय शिक्षण विभागातील सर्व अधिकारी, शिक्षणमंत्री यांचा आहे, असे मत गरड यांनी व्यक्त केले. तसेच, 'दीक्षा ॲप'साठी शिक्षणमंत्री आशीष शेलार, अपर मुख्य सचिव वंदना कृष्णा, शिक्षण आयुक्त विशाल सोळंकी यांचे मार्गदर्शन लाभले असल्याचे सांगितले.

दीक्षा चॅम्पियन हा सन्मान राबवण्याच्या वतीने विद्या प्राधिकरणाच्या आय.टी. व प्रसामाध्यम विभागाचे उपसंचालक विकास गरड यांनी स्वीकारला.

दहावीच्या प्रत्येक विषयांच्या पाठ्य घटकावर ई-साहित्य तयार केले आहे. ते 'दीक्षा ॲप'च्या माध्यमातून शिक्षक तसेच विद्यार्थ्यांसाठी उपलब्ध करून देण्यात आले आहे. शिक्षक निवृत्तित विषयातील पाठ्यघटक शिकवत असताना त्या घटकासंदर्भातील ई-साहित्य डाऊनलोड करतात. आणि ज्या शाळांमध्ये प्रोजेक्टर, एलईडी टीव्ही, इंटरनेटसह संगणक असले अशा शाळा मोठ्या स्क्रीनवर दीक्षा ॲपच्या माध्यमातून दाखवता जातो.

ई-साहित्याचा वापर

दीक्षा ॲपच्या माध्यमातून राज्यातील सर्व शिक्षक आणि विद्यार्थ्यांना उत्तम दर्जाचे ई-साहित्य मोफत आणि सोप्या पद्धतीने मोठ्या प्रमाणावर उपलब्ध होत आहे. यामध्ये दर दिवशी क्वेअर कोड स्कॅन करणाऱ्यांची संख्या ५० हजार १२६ आहे. दर दिवशी ६५ हजार ४८५ डिजिटल कंटेन्ट पाहिले जातात. दिवसाला साधारण दहा हजारहून अधिक ई-साहित्याचे घटक डाऊनलोड केले जातात.

केंद्राडी रेंद्रात दीक्षा ॲपबाबत शिक्षण परिषद

उद्घाटन : दि. ०५ (प्रीतिपू) । आज केवडी. या. उद्घाटन, विद्यापार सेवे दीक्षा ॲपबाबत शिक्षण परिषद आयोजित करण्यात आली होती. या शिक्षण परिषदेचे आरंभिक केंद्र प्रमुख श्री. उषस पाठक सर यांनी केले. या शिक्षण परिषदेमध्ये दीक्षा ॲप या मुल्य विषयावर तंत्रज्ञेरी शिक्षक श्री. अनिल वाळुंके यांनी मार्गदर्शन करून सर्व शिक्षकांच्या मोबाईल मध्ये हे ॲप इंस्टॉल करून त्यासाठी संवाद साधला. त्याच वेळी रेंद्रातील अध्यापना मध्ये दीक्षा ॲपचा वापर कसा करता, ते कसे वापरणे, पाठ्यपुस्तकातील QR कोड स्कॅन कसे करणे, विद्यार्थी, शिक्षक, शाळा यांच्या सार्वत्रिक ॲप जसे उपलब्ध आहे; यावर सखोल मार्गदर्शन करून, चर्चा केली व प्रारंभिक करून दाखविले. ही सर्व माहिती PDF या माध्यमे दाखविण्यात आली. तसेच सर्व शिक्षकांकडून या बद्दत विवेचनात्मक वर विवेचनेने मोठ्या प्रमाणात भाषा. या विषया परिषदेत केवडीत सर्व शिक्षकांनी उपस्थित राहून दीक्षा ॲपची माहिती घेतली.

Looking Ahead

For the coming 6 months we will be focusing broadly on the following areas:

- Conducting at least 8 DIKSHA yatras. The list of probable districts to visit is as follows:
 - Nanded
 - Sangli
 - Nagpur
 - Sindhudurg
 - Akola
 - Satara
 - Chandrapur
 - Mumbai
- Strengthening the BRP school visit model in 3 districts
- Cementing the outreach partnerships
- Running a whatsapp campaign around use cases of DIKSHA
- Making DIKSHA a component of all state wide trainings